DÜNYA BANKASI'NDAN TÜRKİYE'YE REFORM ÇAĞRISI

Dünya Bankası Türkiye Direktörü Martin Raiser liderliğinde hazırlanan "Türkiye'nin Dönüşümü" başlıklı kapsamlı rapor, Dünya Bankası'nın Washington'daki merkezinde düzenlenen panelde sunuldu. Açılış konuşmasını, IMF İcra Direktörü İbrahim Çanakçı ve Dünya Bankası Genel Direktörü Sri Mulyani Indrawati'nin yaptığı panelde, Türkiye'nin özellikle son 20 yılda gösterdiği başarı ile orta gelir tuzağına düşmemesi için yapılması gerekenler belirtiliyor.

Dünya Bankası Türkiye Direktörü Martin Raiser, son iki yılda Türkiye'ye özel sektör, bankacılık, eğitim, sağlık, iletişim ve konut sektörlerinde yakalanan başarıyı gözlemlemek üzere Tayland'dan Moritanya'ya kadar 25'in üstünde ülkeden temsilcinin geldiğini vurgulayarak, söz konusu raporu bu ülkelerin Türkiye'nin deneyiminden daha iyi yararlanabilmeleri için hazırladıklarını açıkladı.

Raiser, Türkiye'nin küresel gücünün liberalleşmenin başladığı 1980'li yıllardan bu yana etkileyici hızda artarken, ülkenin küresel ithalat ve ihracat payının bu dönemden beri sırasıyla üçe ve dörde katlandığını anlattı. Avrupa Birliği'yle (AB) imzalanan Gümrük Birliği Anlaşması'nın bunda büyük rol oynadığını vurgulayan Raiser, girişimci Türk ihracatçıları ve onlara sağlanan kamu teşviklerinin de etkili olduğunu dile getirdi.

Rapora göre, Türkiye'yi gelişmekte olan ülkeler için ilham kaynağına dönüşen başarı hikâyesinin sütun taşlarını istihdam ve şehirleşme oluşturuyor. "Dünyanın iş imkânlarının bittiğinden korktuğu bir dönemde, Türkiye istihdamını şaşırtıcı hızda artırdı. Ekonomi, 2009'dan bu yana 5 milyonu aşkın kişiye iş imkânı sağladı" belirtilen raporda, bunda Türkiye'nin ekonomik aktivitelerinin inşaat ve tarım gibi emek yoğun sektörlere kaymasının önemli rol oynadığı belirtiliyor.

DÜNYA BANKASI TÜRKİYE DİREKTÖRÜ MARTİN RAISER LİDERLİĞİNDE HAZIRLANAN "TÜRKİYE'NİN DÖNÜŞÜMÜ" BAŞLIKLI RAPOR, DÜNYA BANKASI'NIN WASHINGTON'DAKİ MERKEZİNDE DÜZENLENEN PANELDE SUNULDU. RAISER, **TÜRKİYE'NİN ORTA GELİR SEVİYESİNDEN YÜKSEK GELİR SEVİYESİNE ATLAYABİLMESİ İÇİN** YAPISAL REFORMLARA HIZ VERMESİ GEREKTİĞİNE DİKKAT ÇEKTİ.

ŞEHİRLEŞME VE ANADOLU'NUN KAPLANLARI

Türkiye'de uygulanan başarılı şehirleşme programının ülkenin artan gelir seviyesine katkı sağladığı ifade edilen raporda, Türk kentleri dünyada en hızlı büyüyen metropoller arasında gösteriliyor.

Raporda, "En yüksek şehirleşme oranının ülkenin iç kısmında yakalandığı, "İstanbul, Ankara ve İzmir gibi metropollerin dışına çıkıp, Kayseri, Konya ve Gaziantep gibi bazen Anadolu Kaplanları olarak da adlandırılan şehirleri ziyaret edenler çarpıcı bir dönüşüme şahit olacaklar" görüşü yer alıyor.

Buna karşın, artan kentleşmenin daha iyi planlama ihtiyacını da beraberinde getirdiği uyarısında bulunulan raporda,

daha önceleri başarılı projelere imza atan Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı'nın (TOKİ) şehirlerde gittikçe artan memnuniyetsizliğe neden olduğunun altı çiziliyor.

TÜRKİYE, İLHAM KAYNAĞI OLMAYI REFORMLARLA SÜRDÜREBİLİR

Türkiye'nin önündeki en önemli sorunlardan birinin verimliliği artırmak olduğu belirtilen raporda, genç nüfus ve kadınların iş gücüne katılımındaki artışın her yıl 1 milyondan fazla kişiye istihdam ihtiyacı yaratacağı belirtiliyor. Türkiye'de ortalama yaşın 29 olduğu, ülkenin yaşlanmadan zenginleşebilecek nadir ülkeler arasında yer aldığının altı çizilen raporda, bununla birlikte, Türkiye'nin doğrudan yabancı yatırım (FDI) konusunda diğer gelişmekte olan ülkelerin gerisinde kaldığı vurgulanıyor. Türkiye'nin FDI rekabetinde kaybediyor olması yapısal reformların yavaşlamasına bağlanıyor.

Raporda, özel sektörü ve istikrarı destekleyen, Türk bankacılık sektörünün de ekonomik başarıda önemli bir yere sahip olduğunun altı çizilirken, "Türk bankaları zoru seçerek ihtiyatlı davranmayı Avrupa bankalarından 10 yıl önce öğrendi. Çözümleyici sermaye tamponlarıyla yurt dışından yatırım almaya

Toplam faktör verimliliği **yapısal reformlara** duyulan ihtiyacı artırıyor

IMF İcra Direktörü İbrahim Çanakçı, Türkiye'de kişi başına düşen milli gelirin, yüksek gelirli ülkeler sınırının %20 altında olduğunu anımsatarak, "Eğer Türkiye, geçmiş büyüme performansını devam ettirirse, bu sınırı üç-beş yıl içinde atlayabilir" öngörüsünde bulundu.

Öte yandan, son yıllarda yavaşlayan toplam faktör verimliliğinin yapısal reformlara duyulan ihtiyacı artırdığını, Türkiye'deki politika yapıcıların ve ilgili kurumların bu durumun farkında olduğunu vurgulayan Çanakçı, "10. Beş Yıllık Kalkınma Planı ile kısa süre önce açıklanan 25 Öncelikli Dönüşüm Programı bu anlayış ve farkındalığın iyi bir yansıması. Şunu söylemeliyim ki, bu rapor ve resmi dokümanların gelecek için öngördüğü politikalar birbiriyle mükemmel uyuşuyor" ifadesini kullandı.

Dünya Bankası Genel Direktörü Sri Mulyani Indrawati ise Türkiye'nin son olarak G20 başkanlığını üstlenmesinin tüm gelişmekte olan ülkeler için gurur verici bir gelişme olduğunu belirterek, "Bu rapor, diğer gelişmekte olan ülkelerin kanun yapıcılarına, Türkiye'nin küresel ekonomiye nasıl entegre olduğunu göstererek anlatmayı amaçlıyor. Gelişmekte olan ülkelerin küreselleşmenin kazananı Türkiye'den öğreneceği çok ders olduğuna inanıyorum"diye konuştu..

devam ederek, Türkiye'nin krizden (2007-2009 krizi) hızla çıkmasını sağladı" ifadesi kullanılıyor.

TASARRUFLAR ARTIRILMALI

Dünya Bankası Türkiye Direktörü Martin Raiser panelde yaptığı sunumun ardından soruları yanıtladı. Raiser, "Türkiye, an itibarıyla orta gelir tuzağında mı" sorusuna, "Orta gelir tuzağı gerçekten var mı, bilmiyoruz. Birçok çevrede bu tuzağın varlığı tartışılıyor. Ama gördüğümüz şu, Türkiye'nin son yıllardaki büyüme hızı geçmişe oranla düşük. Uzun vadede olması gerekenin altında. Şu andaki büyüme tahminimiz %3 ile %3,5 arasında, yani Türkiye'nin potansiyelinin altında. Türkiye, %4,5, belki de %5 oranında büyüyebilir ama bunun için reformları hızlandırması gerekir" yanıtını verdi.

"Dünya Bankası raporunda, Türkiye'nin dış yatırımları çekmede son dönemde diğer gelişmekte olan ülkelerin gerisinde kaldığına da dikkat çelikdiği, bu durumu tersine çevirmek için Türkiye ne yapmalı?" sorusunu Raiser, şöyle yanıtladı:

"Yatırımcılar doğal olarak iyi bir iş ortamı beklentisi içinde. Türkiye de bu konuda kötü bir noktada değil. İyi iş ortamı sıralamasında ilk 50 içinde yer alıyor. Ama hâlâ iyileştirilmesi gereken alanlar var; arazi tanzimi, kredi politikaları, yasal çerçeve gibi. Daha da genel bakarsak, yatırımcılar, hukukun üstünlüğü ilkesi ve şeffaflık gibi alanlardan emin olmak istiyor, politik kararların alınış sürecinde belirsizlik olmamasını tercih ediyor. Türkiye'deki seçim süreci nedeniyle sanırım yatırımcılar da beklemeye geçip, bu seçimlerin sonucu görmek istiyor. Ama bu seçimlerin sonunda, Türkiye'nin reformları gündemine yeniden alması; yatırımcılara bu konuda ciddi olduğu sinyalini vermesi ve reformlara yeniden başlaması için iyi bir zaman. Bunlar yapıldığında eminim Türkiye yeniden yabancı yatırımların arttığına tanık olacaktır."

Dünya Bankası Türkiye Direktörü Raiser'e, Washington'daki panel sırasında sorulan bir soru da ABD ile AB arasında görüşmeleri yapılan Transatlantik Yatırım ve Ticaret Ortaklığı'na (TTIP) Türkiye'nin dâhil edilip edilmeyeceğiydi. Dünya Bankası yetkilisi bu konuyu Türkiye için hem fırsat hem de bir risk unsuru olarak gördüklerini söyledi: "TTIP dışında bırakılmak Türkiye açısından riskler taşıyor. Ama şunu da unutmamak gerekir ki TTIP açısından, Türkiye diğer gelişmekte olan ülkelere göre çok büyük bir avantaja sahip, çünkü TTIP'in taraflarından biriyle çok sağlam bir ticaret anlaşması var. Eğer TTIP anlaşması, ABD'ye ihracat yapacak olanların AB kaynaklı bir belge almasını gerektirecekse, Türkiye, Gümrük Birliği sayesinde büyük bir avantaj sağlayacak ve pazara rahat giriş yapacaktır."

Raiser'e göre, eğer Türkiye ile AB arasındaki Gümrük Birliği anlaşması hizmet sektörünü de kapsayacak şekilde genişletilirse Türkiye'nin kazanımları diğer gelişmekte olan ülkelere göre çok daha yüksek olacak.

Öte yandan, Türkiye'nin hedefleriyle birlikte sorunlarının da büyümesine karşın yapısal reformların 2007'den bu yana yavaşladığına değinen Raiser, raporun ayrıca Türkiye'nin ülkenin orta gelir seviyesinden yüksek gelir seviyesine atlayabilmesi için bir yol haritası çizdiğini vurguluyor.

Bu kapsamda, Türkiye'nin Kolombiya ve Meksika gibi ülkeleri örnek alarak tasarrufları artırmayı teşvik etmesi gerektiğini savunan Raiser, orta gelir tuzağından kurtulmanın çok zor olduğuna dikkati çekerek, "1960'lardan bu yana orta gelir tuzağından kurtulabilen ülkelerin sayısı oldukça düşük. Burada üç grup ülkeden bahsediyoruz: Asya Kaplanları, yeni AB üyeleri, ve petrol bulan birkaç ülke. Türkiye'nin doğal kaynakları kısıtlı, tasarruf oranı ise yükselen piyasa ekonomilerinin en düşük seviyesinde, dolayısıyla bir Asya Kaplanı da değil, bu geriye belirsizlikler dolu AB üyeliğini bırakıyor" ifadesini kullandı.